שבועות שתים פרק שלישי שבועות כט.

ואכל תאנים. בהעלם שבועה מחרונה והפריש קרבן וחזר ואכל ענבים בהעלם שבועה ראשונה וכיון שהפריש קרבן על התאנים הו לא מיצטרפי ענבים בהדייהו לאחייבי לאשבועתא קמייתא. הכא נמי שבועה שלא אוכל עשר וחזר ואמר שלא אוכל תשע והפריש קרבן ואכל עשירית הויא לה עשירית חצי שיעור: **מתני' שבועה שלא נעידך.** ביטול מצוה הוא היינו דבר שאי אפשר: **והשניה שבועה שוא.** שהרי נשבע לבטל את המצוה: **גמ' והוא שיכיר.** העמוד לשלשה בני אדם הוא דהוי שוא אבל לא איכר הוא שבועת שקר: **ורבא אמר כאומר יאסרו כל פירות שבעולם.** בשבועה עלי אם לא ראיתי: **ואמינ ליה שמא גמלא.** העלה לו שם גמל: **כשמשכינען אוסו.** גבי שבועת הדיינין מצא ליה המשכינען את המחויב שבועה בנ"ד: **איסקונדרי.** מחיצות עץ קטנות שמשתקין בהן: **ואמינ ליה שמא זוזי.** כיצה את שמם מעות: **הפס משום קניא דרבא.** לעולם בתר פומיה אזלינן והא דאיצטריך לן למימר לא על דעתך משום דכפומיה יש שבועה גרמאות כגון דיהיב ליה קנה ונתן המעות לתוכו והפקידו אצלו ונשבע שהחזיר לו מעותיו ולאחר שבועה יחזור ויטלנו ועובדא הוה קמיה דרבא הכי: **וכן מצינו.** דכתיב (דברים כט) לא אתכם לבדכם לא כאתם שבורים כאשר בנבכם: **לאו משום דמסקי אדעתייהו עבודת כוכבים.** ומסקו ליה שמא אלוה: **משום דעבודת כוכבים נמי איקרי אלוה.** וכי אלוה נמי בתר פומייהו קושטא מדמו לאשתכויי: **ולימא להו קיימו תורה.** ויש כיעם על כן לאו משום דמסקי אדעתייהו עבירות וקרו להו תורה ומשתכחי אדעתייהו. ומשני אדא תורה מי הוה אמר הכי משמע אדא תורה ואמן אית לן כתב ונעל פה: **תורת חטאת ותורת אשם.** מי אמר קיימו תורות הוו מסקי אדעתייהו לאשתכויי אהנך תרתי דאיקרו תורות ולא אשאר מצות: **תמורה עבודת כוכבים כו'.** דכתיב גבי עבודת כוכבים (במדבר טו) וכי תשגו ולא תעשו את כל המצות האלה: **שקולה מצות ליצים כולל המצות.** דכתיב (במדבר טו) וזכרתם את כל מצות ה'. גימטריא שלה שש מאות ושמונה מוטין וחמשה קטרים הרי יי"ב: **ולטעמיך.** דנעית למימר דהאי מ)דאמרינן להו לא על דעתכם כי היכי דלא ליסקי אדעתייהו מאי דבעו ומסקי ליה האי שמא: **על דעת המקום ועל דעתו למה לי.** למימר ותיבגי ליה בחד: אלא

ואכל תאנים והפריש קרבן ואח"כ אכל ענבים לחודייהו הויא להו ענבים חצי שיעור ואחצי שיעור לא מיחייב קרבן הכא נמי אכגון דאמר שבועה שלא אוכל עשר וחזר ואמר שבועה שלא אוכל תשע ואכל תשע והפריש קרבן ואח"כ אכל עשירית הויא לה עשירית חצי שיעור ואחצי שיעור לא מיחייב: **מתני'** [6]איזו היא שבועת שוא נשבע לשנות את הידוע לאדם אמר על העמוד של אבן שהוא של זהב ועל האיש שהוא אשה ועל האשה שהיא איש נשבע על דבר שאי אפשר לו [2]אם לא ראיתי גמל שפורח באויר ואם לא ראיתי נחש כקורת בית הבד [7]אמר לעדים בואו והעידוני שבועה שלא נעידך [8]נשבע לבטל את המצוה שלא לעשות סוכה ושלא ליטול לולב ושלא להניח תפילין זו היא [9]שבועת שוא שחייבין על זדונה מכות ועל שגגתה פטור [10]שבועה שאוכל ככר זו שבועה שלא אוכלנה הראשונה שבועת ביטוי והשניה שבועת שוא אכלה עבר על שבועת שוא לא אכלה עבר על שבועת ביטוי: **גמ'** [11]אמר עולא [12]והוא שניכר לג' בני אדם: נשבע על דבר שאי אפשר לו אם לא ראיתי גמל פורח באויר: שבועה שראיתי לא קאמר מאי אם לא ראיתי אביי אמר תני שבועה שראיתי רבא אמר באומר יאסרו כל פירות שבעולם עלי אם לא ראיתי גמל פורח באויר אמר ליה רבינא לרב אשי ודלמא האי גברא ציפורא רבא חזי ואסיק ליה שמא גמלא וכי קא משתבע אדעתיה דידיה אישתבע וכי תימא בתר פומיה אזלינן ולא אזלינן בתר דעתיה והא [13]תניא כשמשביעין אותו [14]אומרים לו הוי יודע שלא על דעתך אנו משביעין אותך אלא על [15]דעתנו ועל דעת ב"ד מאי טעמא לאו משום דאמרינן דלמא איסקונדרי יהיב ליה ואסיק להו [16] זוזי דכי קא משתבע אדעתיה דידיה קא משתבע לא [17]התם משום [18]קניא דרבא [19]ת"ש וכן מצינו בשהשביע משה את ישראל אמר להן דעו שלא על דעתכם אני משביע אתכם אלא על דעת המקום ועל דעתי ואמאי לימא להו קיימו מאי דאמר אלוה לאו משום דמסקי אדעתייהו עבודת כוכבים לא משום דעבודת כוכבים נמי איקרי אלוה דכתיב [1]אלהי כסף ואלהי זהב ולימא להו קיימו תורה חדא תורה ולימא קיימו שתי תורות תורת חטאת אשם קיימו כל התורה כולה עבודת כוכבים [2]דאמר מר [3]חמורה עבודת כוכבים שכל הכופר בה כמודה בכל התורה כולה ולימא להו קיימו מצוה חדא מצוה קיימו מצות תרתי כל המצות כולן מצות ציצית [4]דאמר מר [5]שקולה מצות ציצית כנגד כל המצות כולן ולימא להו קיימו שש מאות ושלש עשרה מצות ולטעמיך [6]לימא להו על דעתי על דעת המקום למה לי אלא

אמר מר [7]אלהי כסף ואלהי זהב לא תעשו לכם: שמות כ יט

הגהות הב"ח

(מ) גמ' להו שמא אחר:
(ב) תוס' ד"ה כשהשביע וכו' היה לו לרש"י:

מוסף רש"י

ואכל תאנים והפריש קרבן. (לגירסת: שבועה שלא אוכל תאנים וחזר ואמר שבועה שלא אוכל תאנים ועבבים) על שבועה ראשונה שעבר ואכל תאנים (נדרים יז:), ואח"כ אכל ענבים. ולא תאנים (שם). הויא להו ענבים. שאכל חצי שיעור של שבועה שניה, לפי שהוא נשבע בשבועה שניה על תאנים וענבים ועכשיו אכל אכל חצי שיעור, והיינו חצי שבועה, ואין מביא קרבן על חצי שיעור (שם). דהוא שניכר לג' בני אדם. שכבר ידעו שאם באותו שבוע שהוא של אתן, הוא דידיה שבועת שוא, דמידי דידעו ליה מלתא בני אדם הוי מפורסם (לעיל כה:). מאי טעמא. אמרי ליה הכי דשלא על דעתך אנו משביעין אותך (נדרים כה.). דלמא איסקונדרי יהיב ליה. פיספסים שמשתקים בהן וקרא אותן אחד וכבר רוצה לפטור עצמו מן השבועה (שם). לא. איסקונדרי לאו מילתא היא ובהכי לא מיפטר אינש נפשיה ומשום הלי טעמא לא היו אומרים לו הוי יודע כו' (שם). משום קניא דרבא. דחזי ממש יהב ובעי למיפטר בהכי ובאסר מילי לא עביד אינש דשבע לדעתא דנפשיה (שם). דמסקי אדעתייהו עבודת כוכבים. דלא אתיקי לה שמא לעבודת כוכבים אלוה ופלגו לה ובעו למיפטר נפשייהו דאמרי דפלגו לאלוה (שם). לא. לאו לאתיקי משום הלי קאמר הכי דאיקרי לא מני לאתיקי לעבודת כוכבים שמא אלוה ולמפטר נפשייהו, אלא ש"מ איקרי אלוה מעצמה (שם). ולימא להו קיימו תורה. אם כן אמאי משבע יתהון הכי על דעת המקום ועל דעתי, לישבע יתהון דמקיימיתו תורה (שם).

מ) [לעיל כה: ע"ש], כ) [לעיל מ:], ג) [לקמן מ.], ד) [לעיל כה:], ה) [נדרים כה. וכל הסוגיא ע"פ כתה וכתה שיעורים] לקמן לט., ו) [ל"ל דעת המקום וכן איתא לקמן לט.], ז) [בר' תוס' לקמן ע"ב ד"ה משום], ח) נדרים כה., ט) [לקמן לט. נדרים כה.], י) מולין ה. [קדושין מ.], כ) [נמצאת מנ: [נדרים כה.], ל) [לפי פרש"י לא גרסי' להאי אבן גרב אלפס איתא וכן איתא בהרמ"ם בנדרי' כפסקיו פוף פי' ו כפ' ג], מ) נדפוסי דאמה. נ) גיר' רש"ל בכל מ', ס) [וע' תיבוט תוס' לעיל כה. ד"ה מה שאין כן].

תורה אור השלם

1. לא תַעֲשׂוּן אִתִּי אֱלֹהֵי כֶסֶף וֵאלֹהֵי זָהָב לֹא תַעֲשׂוּ לָכֶם: שמות כ יט

עין משפט נר מצוה

קד א מיי' פ"ד מהל' שבועות הל' עז סמג לאחין רמח:
קה ב מיי' פ"ש מהל' שבועות הל' ד סמג לאחין לא רמח עשין ע"ד פי' לו פ"ד:
קו ג מיי' פ"ה מהל' שבועות הל' מא סמג עשה עט"ש עשה פעיף ה:
קז ד מיי' שם פ"א הל' ו ופ"ה הל' יד והל' טו סמג שם:
קח ה מיי' שם פ"ה הל' יד עז סמג שם עשין ע"ד ע"ה פי' לא פעיף עז:
קט ו מיי' שם הל' כב סמג שם (עשין ע"ד ע"ה פי' לא פעיף ז):
קי ז מיי' שם הל' כג סמג שם (עשין ע"ד פי' לא פעיף ז):
קיא ח מיי' פ"ב מהל' שבועות הל' עז ופי"ח הל' יח סמג עשין קכג עט"ש מ"מ פי' מז פעיף כ:
קיב ט מיי' פ"ב מהל' עבודת כוכבים הל' ד ופ"ל מהלכות שבת הל' עז:
קיג י מיי' פ"ג מהל' גזילה הל' יב:

רבינו חננאל

תאנים והפריש קרבן וחזר ואכל ענבים לחודייהו הויא להו ענבים חצי שיעור ואין מביא קרבן על חצי שיעור. הכא נמי (כיון) [כגון] שאמר שבועה שלא אוכל עשר וחזר ואמר שבועה שלא אוכל עשר ותשע והפריש קרבן וחזר ואכל העשירית הויא לה עשירית חצי שיעור ואין מביאין קרבן על חצי שיעור: **ירושלמי** בעי חיפא (מרב) [מבדקיניה] היו לפנינו חמש ככרי' ואמר שבועה (שאוכל) [שלא אוכל] ככר זו [וחזר] ואמר ב' אלו. וחזר ואמר שלש אלו. וחזר ואמר ארבע אלו. וחזר ואמר חמש אלו ואכל הראשונה. א"ל אין חייב עליה אלא אחת מכיון שהזכיר עליה שבועה נאסרה עליו ונעשית לו כנבלה מיכן ואילך נעשה כפיחל על האיסורין. ואין שבועות חלות על האיסורין. חזר חיפא ובדקיה היו לפנינו ה' ככרות ואמר שבועה שלא אוכל אלו ה' ככרות וחזר ואמר אלו הד' וחזר ואמר אלו הג' וחזר ואמר אלו שתים וחזר ואמר זו א"ל חייב על כל אחת ואחת. אילו מי שנשבע שלא יאכל ה' ואכל ד' שמא אינו פטור לפיכך שבועה חלה על כל אחת ואחת: **מתני'** שבועת שוא חייבין על דזונה מכות ועל שגגתה פטור כו'. אמר עולא והוא שניכר לג' בני אדם: ירושלמי בשם ר' יוחנן אמרו. הידוע לשנים שבועת שוא. הידוע לג' שבועת שקר: נשבע על דבר שאי אפשר כו'. אביי אוקמה באומר שבועה שראיתי גמל פורח באויר ה). ואקשינן ודלמא ציפרא רבא חזא ואסיק שמיה גמל ועל מה (שבועתו) [שבועתו] נשבע. הלא [שבועתו] נשבע. אלא משביעין אותו אומר לו הוי יודע שלא על מה שבועתך אנו משביעין אותך. אלא על דעתנו ועל דעת ב"ד. מאי לאו משום דאמרי' דלמא איסקונדרי יהב ליה ואסיק להו זוזי וכי קא משתבע אדעתיה קא משתבע. ודחינן משום קניא דרבא כמפורש בנדרים. ת"ש וכן מצינו כשהשביע

ועומד מיהו הוה מצי לפרושי בנשבע על חצי שיעור מזה וחצי שיעור מזה אבל אי אפשר לומר כן דהך מילתא דרבה איתא בפ"ב דנדרים (ד' יח:) ומוכח כולה סוגיא כמו שכתוב בספרים ולא כגי' הקונטרס ומשמע נמי דאיירי בנשבע שלא יאכל שניהם מכל אחד שיעור שלם דמפרש טעמא מגו דחיילא שבועה אענבים חיילא נמי אתאנים ואי בחצי שיעור בהא אין שייך מגו דלא הוי כלל מושבע ועומד וצריך לאחר ע"כ בין הך לההיא דע' וי' דהתם איכא איסור שבועה ה)בכל י' וכל ט' שיאכל מהנך עשר קאי באיסור שבועה אבל הכא לא היה איסור שבועה בתחלה כלל על ענבים ושייך כאן מגו וה"ה נמי אי אמר שבועה שלא אוכל ט' אלו וחזר ואמר שבועה שלא אוכל עשר בחיילא שבועה שניה על ידי מגו: **אם לא ראיתי גמל פורח.** תימה דהכא קתני גמל פורח ולא קתני כעולי מלרים ובפרק אלבעה נדרים (נדרים ד' כד:) גבי נדר הבלי תני עולי מלרים ולא קתני גמל פורח: **באומר יאסרו כל פירות שבעולם עלי אם לא ראיתי כו'.**

פירוש בשבועה ובפרק אלבעה נדרי' (שם) גרס ליה בהדיא והיינו שבועת שוא לפי שאי אפשר לו לעמוד באיסור בכל פירות שבעולם ו) ואר"ת דבנדר לא חיילא כה"ג אם אסר כל פירות שבעולם עליו בקונם אם יעשה כדבר זה כיון שאי אפשר לו לקיים לו אם אסר כל פירות שבעולם עליו בלא שום תנאי דשבועת שוא מצינו שאסר הכתוב אבל נדרי שוא לא מצינו ולאיה דבפ' אלבעה נדרים (שם) תני שבועות הבלי אסורין נדרי הבלי מותרין והיינו משום דהבלי הוי משום שוא אבל קנייא מפ"ב דנדרים (ד' טו.) דפריך בני קונם עיני בשינה ואי בלא יהיב שיעורא למלתא מי שבקינן ליה עד דעבר באיסור בל יחל והאמר ר' יוחנן שבועה שלא אישן ג' ימים מכין אותו ויש לאלתר אלמא בני נדרים נמי חיילי בשאין יכול לקיים ועובר לאלתר ונדרי הבלי דשרו לא הוו טעמא לפי שאסר עצמו במה שאינו יכול לקיים דאפי' יכול לקיים שלא אסר עליו אלא חד פירא שרי בנדרי הבלי וטעמא לפי שאין דעתו לומר ממש בקורת בית הבד אלא מה שהוא עורף (מאד קרוב) לגבו ומשונה משאר נחשים קורא קורת בית הבד וחיל גדול מאד שראה קרא עולי מלרים ואינו אומר כן אלא להחזיק ולאמת דבריו ובני שבועה התמירו משום דכתיב לא יעקה והא דתני בתוספתא בשם שנדרי הבלי מותרין כך שבועות הבלי מותרין היינו מדאוריתא: **כשהשביע** משה את ישראל. קלת קשה מה היתה מועלת השבועה כמו שהיה ירא שיעבדו עבודת כוכבים כמו כן היה(ב) ליראת פן יעבדו הבשבועה:

דעבודת כוכבים איקרי אלוה. אפילו חכירו שם המיוחד האמר' בסוף שבועת העדות (לקמן ד' לה:) השמות האמורות במיכה חול אפי' אותם הכתובים בשם המיוחד לרבי יהושע וכן שמות דגבעת בניימין לר' אליעזר: **קיימו** מצות. בפרק אלבעה נדרים (נדרים דף כה.) מצות המלך פי' פרשת המלך שדבר זה נוח להם: **מצות** ציצית. הא דשבק עבודת כוכבים דכתיב בה נמי וכי תשגו ולא תעשו את כל המצות האלה בפרשת שלח לך ואמרו שכל הכופר בה כמודה בכל התורה כולה משום דבלשון בני אדם לא מיקרי כל המצות אלא ציצית: **ולטעמיך** על דעת הקב"ה למה לי. הן פירכא לא מסיק בנדרים ואיכא פירכא דמסיק התם ולא מסיק הכא ולא משני נמי התם כי היכי דלא תיהוי הפרה לשבועתייהו אלא משני משה ראינו מילתא דלא עריתא נקט:

כי

(תראה) [ת"ר] כשמשביעין אותו אומר לו הוי יודע שלא על מה שבדעתך אנו משביעין אותך. אלא על דעתנו ועל דעת ב"ד. מאי לאו משום דאמרי' דלמא איסקונדרי יהב ליה ואסיק להו זוזי וכי קא משתבע אדעתיה קא משתבע. ודחינן משום קניא דרבא כמפורש בנדרים. ת"ש וכן מצינו כשהשביע

ה) הסר כאן לוקימתא דרבא ונשמט כל"ל מן כאיר עד כאיר

מ) [נעיל כה: ע"ש], כ) [לעיל מ:], ג) [לקמן מ.], ד) [לעיל כה:], ה) נדרים כה. [כל הסוגיא ע"פ כתה וכתה שיעורים] לקמן לט., ו) [ל"ל דעת המקום וכן איתא לקמן לט.], ז) [בר' תוס' לקמן ע"ב ד"ה משום], ח) נדרים כה., ט) [לקמן לט. נדרים כה.], י) מולין ה. [קדושין מ.], כ) נמצאת מנ: [נדרים כה.], ל) [לפי פרש"י לא גרסי' להאי אבן גרב אלפס איתא וכן איתא בהרמ"ם בנדרי' כפסקיו פוף פי' ו כפ' ג], מ) נדפוסי דאמה. נ) גיר' רש"ל בכל מ', ס) [וע' תיבוט תוס' לעיל כה. ד"ה מה שאין כן].

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com